

Katselmustaulukko

Sisällys

Katselmustaulukko.....	1
Ohjeita.....	2
Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)	3
Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)	7
Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2).....	8
Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)	9
Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)	10
Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3).....	14
Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4).....	15
Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)	16
Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4).....	20
Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5).....	21
Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5).....	22
Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5).....	24
Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)	25
Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)	26
Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6).....	30
Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7).....	31
Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7).....	32
Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)	35
Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)	36
Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)	37
Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8).....	42
Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9).....	43
Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9).....	44
Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9).....	48
Minimikriteerit: Liikenne (luku 10).....	49
Pisteet: Liikenne (luku 10).....	50
Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10).....	52

Ohjeita

Katselmustaulukko on Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan liite. Käsikirjan verkkoversion osoite on evl.fi/ymparistodiplomi. Diplomiin vaadittavat minimikriteerit ja pistemäärät lisätietoineen kirjataan katselmustaulukkoon. Kun taulukko on täytetty, siitä muodostuu valmis katselmusraportti.

Taulukko on laaja, eikä sitä varmastikaan täytetä yhdeltä istumalta. Tietojen syöttämiseen voi osallistua myös useampi kuin yksi ihminen. Ympäristödiplomin hakuprosessiin osallistuvien kannattaa tehdä esimerkiksi oma Teams-ryhmä tai järjestäytyä muulla itselleen sopivalla tavalla.

Tallenna taulukko Teamsiin tai jaa se muulla sopivalla tavalla henkilöille, jotka osallistuvat taulukon täyttämiseen. Jos Teamsin käyttö ei ole mahdollista, taulukko kannattaa jakaa esimerkiksi yhteiskäyttöisenä OneDrive-tiedostona siten, että jokainen voi täyttää omaa työalaansa koskevat toimenpiteet, ja muut hakuprosessiin osallistuvat henkilöt näkevät toistensa vastaukset.

Kun diplomia hakee seurakuntayhtymä, johon kuuluu useita seurakuntia, kaikkien seurakuntien ei tarvitse täyttää kaikkia kohtia. Yhtymässä on hyvä keskustella, mitkä taulukon osiot täytetään yhtymän tasolla ja mitkä kuuluvat kaikkien täytettäväksi. Taulukon täyttämistä koordinoi seurakuntayhtymän ympäristövastaava.

Asiakirja on suojattu. Avaa tiedosto Word-työpöytäsovelluksessa, jotta pääset täyttämään taulukkoa.

Minimikriteerit: Kun minimikriteeri on täytetty, klikkaa rasti ruutuun sarakkeessa Toteutettu. Tällöin Tavoiteaikataulu-sarakkeeseen ei tarvitse kirjoittaa päivämäärää. Anna päivämäärä vain, jos toimenpide on vielä toteuttamatta. Niissä kohdissa, joissa pyydetään kirjoittamaan jotain, kirjoita vastaus sille varattuun kohtaan.

Pisteet: Valitse pistemäärä alavetovalikosta Seurakunnan pisteet -sarakeessa. Kirjoita kysyttäessä perustelut pisteille tai kerro lyhyesti toimenpiteistä. Taulukko ei laske pisteitä automaattisesti yhteen. Merkitse yhteispistemäärä kunkin luvun loppuun. Ympäristödiplomin myöntämistä varten vaaditaan vähintään 100 pistettä. [Käsikirjasta löydät ohjeita pistemäärien arvioimiseen.](#)

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kunkin osion lopussa on tilaa seurakunnan omien tavoitteiden ja suunnitelmien kirjaamiselle. Tämän kohdan täyttäminen katselmustaulukossa on vapaaehtoista, mutta se auttaa ympäristöohjelman laatimisessa. Seurakunta voi hyödyntää taulukkoon kirjattuja tietoja laatiessaan ympäristöohjelmaa tulevaisuuden diplomikaudeksi.

Liitteet: Tässä taulukossa ei ole toimintoa liitetiedoston liittämiseen. Liite-sarakkeen tarkoitus on muistuttaa, mitä valmiin ympäristöraportin liitteeksi tarvitaan. Liitetiedostoja kannattaa koota esimerkiksi Teams-kansioon sitä mukaa kuin ne ovat valmiina. Kaikissa kohdissa liite ei ole pakollinen, vaan toimenpiteet voi vaihtoehtoisesti kuvailla tekstikentässä.

Käsikirjassa ja tässä taulukossa käytetään termiä "seurakunta", kun tarkoitetaan seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Termillä "kirkkoneuvosto" tarkoitetaan sekä kirkkoneuvostoa että yhteistä kirkkoneuvostoa. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan.

Haluatko kysyä jotain Kirkon ympäristödiplomista? Ota yhteyttä. Jos sinulla on Teamsin, Wordin tai muiden järjestelmien/ohjelmistojen käyttöön liittyviä kysymyksiä, käännäthän seurakuntasi IT-tuen puoleen.

Versiotiedot

Tiedosto on päivitetty 29.7.2021.

- Kohdassa 6.7 lisätty sana "aina" vegaaniruokaa koskevaan pisteytysohjeeseen.
- Kohdassa 6.10 vaihdettu sana "eettisyyden" muotoon "vastuullisuuden".

Tiedosto on päivitetty 20.1.2021.

- Taulukoiden ALT-tekstit korjattu
- Osa pisteytystaulukon tekstikentistä ei aikaisemmassa versiossa ollut muokattavissa. Tämä korjattu.

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä</u></p> <p>Ensimmäisellä hakukerralla kirjataan lyhyesti, miten ympäristötyö sai alkunsa seurakunnassa.</p> <p>Seuraavilla hakukerroilla arvioidaan ja kirjataan, miten ympäristötyö on edistynyt seurakunnassa viimeisimmän diplomikauden aikana. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita vastaus alle.</p>	Liitettä ei vaadita	30.9.2024	☒
<p>Kirkkoherra esitteli lyhyesti ympäristödiplomin tarkoitusta kirkkoneuvostolle 15.5.2024 ja kirkkovaltuustolle 29.5.2024. Päätös diplomin hakemisesta vuonna 2025 ja valmistelevan työryhmän kokoonpanosta kirkkoneuvostossa 10.6.2024. Kirkkoneuvosto nimesi työryhmän: seurakunnan työntekijöistä Kalle Leppälä, Risto Hinkkanen, Kati Koskinen ja Emilia Palomäki, seurakuntalaisena Auli Pulli, sekä luottamushenkilöistä Eero Teppola, Satu Tiippa ja Jari Kosenius.</p> <p>Työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 2.9.2024. Paikalla oli kapitulista Airi Raitaranta antamassa neuvoja ja ohjeita ympäristöjärjestelmän valmisteluun. Työryhmään osallistettiin lisää jäseniä: Sanna Ripattila, Katja Juottonen, Kari Jokelainen, Ville Haavisto ja Airi Närhi.</p> <p>Nimettiin valmistelun vastuuhenkilöiksi: 3. Toiminta ja talous Kalle Leppälä ja Ville Haavisto, 4. Ympäristökasvatus Emilia Palomäki, Satu Tiippa ja Auli Pulli, 5. Jätehuolto ja kiertotalous Jari Kosenius ja Kati Koskinen, 6. Ruoka ja keittiöt Auli Pulli ja Airi Närhi, 7. Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito Risto Hinkkanen, 8. Hautausmaat ja viheralueet Sanna Ripattila, Katja Juottonen ja Risto Hinkkanen, 9. Metsät ja muut luonnonalueet Kari Jokelainen ja Eero Teppola, 10. Liikenne Hans Grönholm.</p>			
<p><u>2.2 Johdon sitoutuminen</u></p> <p>Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomin hakemisesta. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.</p>	Päätös diplomin hakemisesta	10.6.2024	☒
<p><u>2.3 Ympäristödiplomikoulutus</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomin sisältöihin ja vaatimukseen. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	31.5.2025	☐
<p>Kirkkoneuvoston tehtyä hakupäätöksen siitä tiedotetaan seurakunnan kotisivulla ja sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Emilia Palomäki ja Jari Kosenius osallistuivat Kirkon ympäristöpäiville elokuussa 2024. Työryhmän jäsen Jari Kosenius osallistui tuomiokapitulin järjestämään koulutukseen 10.10.2024.</p> <p>Syksyllä 2025 henkilökunnan ja luottamushenkilöiden yhteisen strategiapäivän ohjelmaan otetaan ympäristöosio, jossa esitellään ympäristödiplomin tarkoitus ja ympäristöohjelman tavoitteet .</p>			
<p><u>2.4 Hiilineutraali kirkko 2030</u></p> <p>Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	14.5.2025	☒

<p>Kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa esitetyt toimet tukevat kirkon energia- ja ilmastostrategian toteutumista ja täydentävät sitä huomioiden myös muut ympäristöasiat.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>			
<p><u>2.5 Ympäristövastaava</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan tai useamman ja päättää hänen/heidän työnkuvastaan. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle ympäristövastaavan nimi ja työnkuva lyhyesti. Vaihtoehtoisesti voit liittää kirkkoneuvoston päätöksen ympäristövastaavan nimeämisestä.</p>	<p>Päätös ympäristövastaavan nimeämisestä</p>	<p>16.10.2024</p>	<p>☒</p>
<p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan työryhmän sisältä vuoden 2024 aikana. Kirkkoneuvosto nimesi 16.10.2024 ympäristövastaavaksi Emilia Palomäen. Emilia jäi huhtikuussa vanhemmanvapaalle ja kirkkoneuvosto valitsi 28.5.2025 sijaiseksi xx.</p>			
<p><u>2.6 Ympäristötyöryhmä</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristötyöryhmän /-toimikunnan ja päättää sen tehtävistä. Valtuusto päättää ympäristötyölle osoitettavasta määrärahasta ja muista resursseista. Minimikriteeri.</p>	<p>Päätös ympäristötyöryhmästä</p>	<p>10.6.2024</p>	<p>☒</p>
<p><u>2.7 Ympäristökatselmus</u></p> <p>Seurakunta laatii ympäristökatselmuksen tai se laaditaan paikallisseurakunnissa erikseen. Katselmuksen voi myös tehdä yhdessä toisen tai useamman seurakunnan kanssa esimerkiksi rovastikunnittain. Täyttämällä tämän taulukon saat hyvän ympäristökatselmusraportin. Minimikriteeri.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>31.5.2025</p>	<p>☐</p>
<p><u>2.8 Pisteet ja taulukointi</u></p> <p>Seurakunta pisteyttää toimenpiteet tässä taulukossa niiden vaikuttavuuden mukaan. Mitä laajempi ympäristökysymys ja/tai mitä useampaa henkilöä se koskee, sitä enemmän pisteitä. Minimikriteeri.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>31.5.2025</p>	<p>☐</p>
<p><u>2.9 Ympäristöohjelma</u></p> <p>Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, johon kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuhenkilöt. Tavoitteena on, että jokaiselta työalalta on jokin konkreettinen tavoite kirjattuna. Seurakunnan eri toiminnoille annetaan mahdollisuus kommentoida ympäristöohjelmaluonnosta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, mitkä toiminnot ovat kommentoineet ympäristöohjelmaa.</p>	<p>Ympäristöohjelma</p>	<p>28.5.2025</p>	<p>☐</p>

- Ympäristöohjelman luonnos käsiteltiin ympäristötyöryhmässä 6.3.2025 ja uudelleen 14.5.2025.
- Ympäristöohjelman hyväksyminen on kirkkoneuvoston asialistalla 28.5.2025.
- Ympäristöohjelma eri vaiheissaan ollut henkilökunnan nähtävillä intranetin yhteiskansiossa.

<p><u>2.10 Ympäristöohjelman seuranta</u></p> <p>Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla.</p> <p>Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. Voit myös lisätä nämä raportit liitteeksi.</p>	<p>Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta</p>	<p>3.10.2024</p>	<p>☒</p>
<p>- Ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan seurakunnan toimintakertomuksessa.</p>			
<p><u>2.11 Auditointi</u></p> <p>Kun ympäristökatselmus on tehty ja ympäristöohjelma hyväksytty kirkkoneuvostossa, seurakunta pyytää ympäristöjärjestelmän auditointia hiippakunnan tuomiokapitulilta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditoinnin pyytäminen tuomiokapitulilta • Auditoinnin pyytämien lisäselvitysten ja tarvittavien muutosten tekeminen • Auditointipäivän ohjelman laatiminen, tarvittavien resurssien varaaminen ja henkilöiden kutsuminen • Seurakunnan ympäristöjärjestelmän auditoinnin järjestäminen <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>10.10.2025</p>	<p>☐</p>
<p><u>2.12 Diplomin uusiminen</u></p> <p>Diplomin uusimisen valmistelu. Kirjaa alle lyhyt selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikataulusta. Voit myös toimittaa selvityksen liitteenä. Minimikriteeri, ei kuitenkaan ensimmäisellä hakukerralla.</p>	<p>Selvitys ympäristöohjelman toteutumisesta ja jatkosuunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	<p>☐</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p>2.13 Oma väliauditointi</p> <p>Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomi-kauden puolessa välissä. Laajuuden mukaan 2–10 pistettä. Tästä kohdasta ei saa pisteitä ensimmäisellä hakukerralla.</p>	Väliauditointi-raportti	0	Auditoija täyttää.
<p>2.14 Viestintä</p> <p>Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti.</p> <p>Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma, 2 pistettä.</p> <p>Luettele kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään säännöllisesti, 1 piste/viestintäkanava.</p> <p>Enintään 10 pistettä.</p> <p>Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Siksi siitä saa pisteitä myös monissa muissa luvuissa.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Ympäristöviestintä-suunnitelma	6	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Messut ja hartaustilaisuudet - Yhteinen pöytä - Kausitiedote - Paikallislehti Aamuposti - Kotisivut - Facebook ja muu some 			
<p>2.15 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Ympäristödiplomin hakemiseen liittyvät selvitykset ja kirjaamiset on tehty suurella joukolla. Työ aloitettiin toukokuussa 2024 ja eteni ripeästi suunnitelman mukaan. Selvitykset valmistuivat pääosin vuonna 2024 ja dokumentointi jatkui vuonna 2025. Kirkkoneuvosto käsittelee ympäristöohjelman 28.5.2025. 			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		9	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma</u></p> <p>Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet.</p> <p>Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunnitelmasta</p>	31.5.2025	☐
<p><u>3.2 Toimintakertomus</u></p> <p>Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.</p>	<p>Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti</p>	31.5.2025	☐

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>3.3 Hankintaohjeet ja -koulutus</u></p> <p>Liitä tähän hankintaohje. Hankintaohjeessa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät, ja seurakunta on kouluttanut työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä.</p> <p>5 pistettä.</p>	Hankintaohje	0	Auditoija täyttää.
<p><u>3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit</u></p> <p>Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? <u>Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yli 5 tuotetta – 2 pistettä • Yli 10 tuotetta – 3 pistettä • Yli 15 tuotetta – 4 pistettä • Yli 20 tuotetta – 5 pistettä <p>Huomaa, että Reilun kaupan tuotteista ja luomutuotteista saa pisteitä vain osiossa <u>Ruoka ja keittiöt</u> ja ekoenergiasta osiossa <u>Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito.</u></p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Katrin Hand Towel C Fold JOUTSENMERKKI</p> <p>Katrin Clasic toilet paper 400 JOUTSENMERKKI</p> <p>Katrin Plus Resta Napkin JOUTSENMERKKI (käytämme aina kun mahdollista teline serviettejä)</p> <p>Kiilto Sanita Pihlaja saniteettitilat JOUTSENMERKKI</p> <p>Kiilto Pro Window ikkunanpesuainetiiviste JOUTSENMERKKI</p> <p>TASKI jontec Tensol Free lattiaPuhdistusaine Oitin srk talo EU-ECOLABEL</p> <p>GOJO mild käsisaippua kaikki toimipisteet EU-ECOLABEL</p> <p>Rainbow Toilet Cleaner JOUTSENMERKKI</p> <p>Yleispuhdistusaine Ängelmark JOUTSENMERKKI</p> <p>Kaikissa tiloissa Vileda Pro Swep moppijärjestelmä JOUTSENMERKKI</p> <p>Kopiopaperi Discovery Copy EU-ECOLABEL ja FSC-merkki</p>			
<p><u>3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. 1 piste/tuoteryhmä, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.

- Kauppa-asioinneissa käytetään kauppakoria ja kestokasseja.
- Askartelutarvikkeita hankitaan kierrätettynä.
- Nimetyt pyyhkeet työntekijöille käsien kuivaukseen.

<p><u>3.6 Vastuullinen sijoittaminen</u></p> <p>Seurakunta on laatinut itselleen vastuullisen sijoittamisen strategian tai ohjeistuksen. 5 pistettä.</p>	<p>Vastuullisen sijoittamisen strategia/ohjeistus</p>	<p>0</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p><u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u></p> <p>Seurakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla ilmastopäästöjä. <u>Toimenpiteet on kuvailtu tarkemmin käsikirjassa.</u></p> <p>Seurakunta on laskenut hiilidioksidipäästöjensä suuruuden. Kirjaa alle seurakunnan hiilijalanjälki. 5–10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on tehnyt suunnitelman kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. 10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hankkinut päästövähennyksiä kompensoimaan hiilidioksidipäästöjään. 1–5 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hiilineutraali tai hiilinegatiivinen. 40 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 40 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta</p>	<p>0</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>- Metsänhoitosuunnitelman yhteydessä tehdään hiilitaselaskelma loppuvuodesta 2025.</p>			
<p><u>3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia</u></p> <p>Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin. Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 1 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 % tai sen yli – 2 pistettä • 2 % tai sen yli – 4 pistettä • 3 % tai enemmän – 6 pistettä 	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>6</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p><u>3.9 Muut toimenpiteet</u></p> <p>Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>1–3 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Toimintaan ja talouteen liittyvästä viestinnästä saa 1–5 pistettä.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan yhteensä 1–10 pistettä.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>2</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kohta 3.8, vuonna 2024:

- Lähetystyön avustukset 23.290,00 ja kv. diakonian avustukset 2.300,00
 - Yhteensä 25.590,00
- Pääluokka 2 Seurakunnallinen toiminta, ulkoiset toimintakulut 2024:
- 822.132,73
 - Avustukset/ulkoiset toimintakulut 3,1 %.

Kohta 3.9

- Sähköautolataustolppien hankinta.
- Hausjärven kirkko on ollut lämmityskaudella peruslämmöllä kolme kuukautta. Mommilan kirkko on ollut käytännössä kiinni talvikauden.

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
14	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatussuunnitelman. Seurakuntayhtymässä sellainen tulee olla vähintään puolella seurakunnista. Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristökasvatus- suunnitelma</p>	28.2.2025	☒
<p><u>4.2 Jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalveluselämässä. Minimikriteeri.</p> <p>Hartaus- ja jumalanpalveluselämän toteuttamisesta saa pisteitä kohdassa <u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u>. Kyseisessä kohdassa voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p>	Liitettä ei vaadita	1.6.2024	☒

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p>4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello</p> <p>Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. <u>Käsikirjassa on esimerkki vuosikellosta.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Ympäristökasvatuksen vuosikello</p>	6	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Ympäristökasvatussuunnitelma päivitetään kotisivuille. - Ympäristökasvatuksen vuosikello on osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. - Viestitään ympäristöaiheisia tapahtumista seurakuntalaisille esim. haravointitalkoot. - Seurakuntalaisia viestitään seurakunnan tiloissa kierrättämisestä. 			
<p>4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa</p> <p>Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. <u>Lue tarkemmin kasvun kaaresta.</u></p> <p>Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme, jolloin niistä saa yhteensä 3 pistettä. Kustakin lisäkohdasta saa yhden pisteen. Enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kasvun kaaren vaiheet on esitelty ympäristökasvatussuunnitelmassa kohdassa Toimenpiteet ja menetelmät. 			
<p>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</p> <p>Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p> <p>Ympäristöaiheisista jumalanpalveluksista, retriiteistä ja pyhiinvaelluksista sekä muusta niihin verrattavissa olevasta hartausoiminnasta saa jokaisesta 1 pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.

<ul style="list-style-type: none"> - Luomakunnan sunnuntain messu ympäristöpainotteisena. - Yhteisessä pöydässä muistutetaan hävikkiruoan vähentämisestä. - Hiljaisuuden viikonloppu luonnossa. - Pappilan rukouspolku sopii kaikille. 			
<p><u>4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat</u></p> <p>Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Luontopolkujen käyttämisestä saa 2-5 pistettä. Hiljaisuuden paikkojen käyttämisestä saa 1-2 pistettä. Enintään 7 pistettä.</p> <p>Tässä luvussa mainittujen kohteiden rakentamisesta ja perustamisesta saa pisteitä kohdassa <u>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kouluikäisten leireillä käytetään luontopolkuja. - Varhaiskasvatuksessa tehtävärastit luontopolulle Metsämörrissä. - Pappilan rukouspolku. - Hiljaisuuden päivän hiljaisuuden polku. - Metsänhoidolliset tempaukset (Tervaniemen siivoaminen ja raivaaminen). - Metsien monimuotoisuuden ja virkistysarvojen turvaaminen. Pietilän palstalla on jätetty omaehtoiseen suojeluun noin 1,2 hehtaarin alue ja Vanhan Pappilan takana on luonnollinen suojeltava kohde kuivatun Hausjärven alueella. 			
<p><u>4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</u></p> <p>Seurakunta osallistuu ympäristötapahtumiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. 1-5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kirkon ympäristöpäivät - Ympäristödiplomit kuntoon koulutuspäivä 			
<p><u>4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat</u></p> <p>Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia.</p> <p>Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa): 1-2 pistettä/tapahtuma, enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	7	Auditoija täyttää.

- Kouluikäisten leiri kolme kertaa vuodessa, aina ympäristöön ja luontoon liittyvää ohjelmaa: luontopolkuja ja rastiradat ym.
- Päiväkerhoissa metsämörritoimintaa.
- Päiväkerhoissa kierrätysopetusta ja -leikkejä.
- Seurakunnan tiloissa opastetaan kierrättämään.
- Kerhoissa askarrellaan kierrätysmateriaaleista.
- Materiaalien vähentäminen niin, että joka hartauteen tai kohtaamiseen ei tarvitse hankkia tavaraa.
- Kerhojen ylläpitosiivous, eli kierrätetään käyttämättömiä tavaroita ja kirjoja pois.
- Suomen luonnonpäivänä joka vuosi hartaus Ryttylän Eräveikkojen partiomajalla.

<p>4.9 Rippikoulu ja isostoiminta</p> <p>Seurakunta toteuttaa rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti. 1–10 pistettä sen mukaan, kuinka suuri osa seurakunnan rippikoulu- ja isostoiminnasta toteutetaan Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kasvisruoka yhtenä leiripäivänä. - Opetuksessa luomakunta ja siitä huolehtiminen. - Kannustetaan käyttämään vastuullisia valintoja. - Isoskoulutuksessa lisätään tietoisuutta ympäristövastuusta ja luonnon suojelusta. - Toivon näkökulma ilmastonmuutoksen kysymyksissä. - Ympäristöopetusta myös kristillisestä lähtökohdasta. 			
<p>4.10 Liikkuva seurakunta</p> <p>Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulma.</p> <p>Pisteet: 1–2 pistettä sen mukaan, kuinka paljon liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulmaa, ja onko seurakunnassa oma liikunta-agentti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Liikuttava ilta Oitin frisbeegolfradalla kesäkuussa. - Leireillä liikutaan pelaillen erilaisia toiminnallisia ulkopelejä ja tehdään minivaellus. - Päiväkerhoissa järjestetään temppurata-kertoja ja lintubongaus sekä ulkoillaan leikkien ja pelaillen. - Pyhiinvaellus-pyöräily, jossa käydään kaikissa Hausjärven kirkoissa. 			
<p>4.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Seura- kunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
33	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p>5.1 Jätelaki</p> <p>Seurakunnan työntekijät on perehdytetty jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	23.10.2024	☒
<ul style="list-style-type: none"> - Kiertokapulan jäteneuvoja piti luennon työpaikkakokouksessa 23.10.2024 			
<p>5.2 Kunnalliset jätehuoltomääräykset</p> <p>Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuoltoon ja jätteenkäsittelytiloihin koskeviin määräyksiin niiden muuttuessa. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	23.10.2024	☒
<ul style="list-style-type: none"> - Kiertokapulan jäteneuvoja piti luennon työpaikkakokouksessa 23.10.2024. 			
<p>5.3 Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma</p> <p>Jätehuollon nykytila on selvitetty jätehuoltokartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. Katso esimerkki jätehuoltokartoituksen sisällöstä. Minimikriteeri.</p>	Jätehuolto- suunnitelma	19.11.2024	☒
<p>5.4 Vaaralliset jätteet</p> <p>Seurakunta on nimennyt ja kouluttanut vaarallisista jätteistä vastaava(t) henkilö(t). Kirjoita alle näiden henkilöiden nimet.</p> <p>Käyttöön on valittu vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit.</p> <p>Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen on huolehdittu.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	16.5.2025	☒
<ul style="list-style-type: none"> - Käyttöturvallisuustiedotteet on kemikaalien käyttöpisteissä. - Jätehuoltovastaavaksi ja vaarallisten jätteiden vastaavaksi on nimetty Kari Jokelainen. - Vaarallisten kemikaalien varasto on hautausmaan varikolla. 			

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus</u></p> <p>Seurakunta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan • järjestänyt työntekijöille jätehuoltokoulutusta • viestinyt jätehuoltotoimenpiteistä • velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Jätehuoltovastaavaksi on nimetty Kari Jokelainen. - Kiertokapulan jäteneuvoja piti jätehuoltokoulutusta työpaikkakokouksessa 23.10.2024. - Keittiöissä on kirjalliset kierrätysohjeet ulkopuolisille toimijoille. - Tilaesittelyjen yhteydessä kerrotaan kierrätyksestä. 			
<p><u>5.6 Kiertotalous</u></p> <p>Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? <u>Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta.</u> 1 piste/jätejake tai toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.
<p>Nuoriso- ja varhaisnuorisotyö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hankimme palveluita ennemmin, kuin tavaraa. - Erilaiset tapahtumat, kuten 10-synttärin ja rippikoulun tähti-ilta on toteutettu ulkopuolisin esiintyjin. - Suosimme kaikessa tiedottamisessa sähköisiä alustoja. - Kerhoissa askarrellaan niistä materiaaleista mitä jo on. Kierrätysmateriaaleja käytetään paljon, ja uusia materiaaleja ostetaan vähenevässä määrin. - Jos kerhoista jää välipalaa kerhoista, niin se hyödynnetään vaikka varhaiskasvatuksen perhekerhoissa ennen päivämäärän vanhaksi menoa. <p>Hautausmaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaikki varikon työkoneet pyritään ensisijaisesti korjaamaan ennen uuden hankintaa, mutta kustannustehokkuus huomioiden. - Harvoin tarvittavat koneet vuokrataan tai lainataan naapuriseurakunnalta. - Hankitaan palveluita tavaran sijaan / haudankaivuu, hiekanpoisto jne. – - Vähennetään tulosteiden ja kopioiden määrää suosimalla sähköisiä palveluja. - Hyödynnetään ylijäämämateriaaleja eri toiminnoissa, kompostoidaan haravointijäte joka myöhemmin käytetään multana ympäristörakentamisessa. <p>Diakonia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diakonian arvomaailmaan kuuluu mieluummin käytetty kuin uusi hankinta. Tosi paljon asiakkaille kyselemme ja haalimme käytettyjä vaatteita, peti- ja vuodevaatteita, kodintarvikkeita, lasten harrastevälineitä. Jopa polkupyöriä, huonekaluja, jos kuljetukset saadaan rullaamaan. 			

<p>Lähetys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kotimaanjaksolle tullee lähetystyöntekijälle hankittiin lahjaksi jalkahoitolahjakortti, ei tavaraa. - Onniteltaville voi viedä lahjaksi lähetystuodista vaikka sukat jonkun ostotavaran sijaan. Lankoina käytetään yleensä lahjoituksena saatuja, jotka muuten menisivät jätteen. Sukkina ne jalostuvat pidetyksi, lämpöiseksi muistamiseksi. 			
<p>5.7 Lajittelun mahdollistaminen</p> <p>Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? 1 piste/toimenpide, enintään 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kirkkoherranvirastolla, seurakuntataloilla ja kirkoissa on lajitteluastiat paperille, kartongille, lasille, metallille, muoville, paristoille ja ser:lle. - Myös tekstiilijäte kerätään talteen lain mukaisesti. 			
<p>5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys</p> <p>Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätejakeita, joita ei jätehuoltomääräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jättemäärän jatkuva seuranta 2 pistettä. • Jättemäärän vähentäminen 1–3 pistettä. • 1 piste/vapaaehtoisesti kerättävä jätejake, enintään 3 pistettä. <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Lajitellaan kartonki, paperi, metalli, lasi, muovi, SER, paristot ja tekstiili. - Jätteenkuljettajan vuosiraportin ja henkilökunnan haastattelujen perusteella on 19.11.2024 tehty jätekartoitus ja jätehuoltosuunnitelma. Jättemäärien kehitystä seurataan tämän kartoituksen pohjalta. - Lopetetaan turhan krääsän ostaminen. - Osassa kiinteistöjä on siirrytty käsipaperipyyhkeistä henkilökohtaisiin froteepyyhkeisiin. 			
<p>5.9 Kompostointi</p> <p>Kiinteistöllä syntyvän biojätteen tai käymäläjätteen omatoiminen kompostointi asianmukaisine ohjeineen. 1 piste/kompostori tai kompostoiva käymälä, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Lämpökompostorin hankkiminen Oitin seurakuntatalolle.</p>			

<p>5.10 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Jos työalalla ilmenee tarve jollekin tavaralle, kuten laatikoille, henkareille tai huonekalulle, niin kysymme ensin työyhteisöstä, joutaako jostain. Esimerkkinä diakonian tarvitsema vaaterekki löytyi joutilaana kappelista. - Työpisteiden laatikostot, kirjahyllyt ja osa työpöydistä on pitkälti moneen kertaan käytettyä ja kierrätettyä. 			
		Seura- kunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		14	Audoitoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>6.1 Ruokahävikin pienentäminen</u></p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	30.4.2025	☒
<ul style="list-style-type: none"> - Tarkka ennakkosuunnittelu ja määrälaskenta. - Annostarjoilu buffetin sijaan. 			
<p><u>6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen</u></p> <p>Seurakunta ei käytä kertakäyttötuotteita kuin poikkeustapauksissa. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	7.11.2024	☒
<p><u>6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi</u></p> <p>Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	1.1.2025	☒
<p><u>6.4 Kasvisruoka</u></p> <p>Etukäteen pyydettyä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydettyä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	3.10.2024	☒

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p>6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet</p> <p>Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. 1 piste/tempaus/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta/seurakuntayhtymä on reilun kaupan seurakunta. <u>Katso käsikirjasta reilun kaupan seurakunnan kriteerit.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Reilun kaupan viikolla seurakunnassa on tarjolla Reilun kaupan tuotteita kuten kahvia, pähkinöitä ja hedelmiä. - Seurakunnan Reilun kaupan viikosta tiedotetaan näkyvästi. 			
<p>6.6 Lähiruoka</p> <p>Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet (vähintään 50 % ruokaryhmän tuotteista lähiruokaa). Jos tuoteriikistä vähintään 50 % hankitaan läheltä, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Porkkanat hankitaan Ruposelta. - Pappilassa kasvatetaan kurpitsia. - Kaikissa kauppaostoissa suositaan lähituotteita. 			
<p>6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen</p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä kasvien ja kasvisruoan osuuden lisäämiseksi ruokailuissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasvisruokavaihtoehto aina tarjolla joukkoruokailuissa, 1 piste. • Kasvispainotteinen kokoustarjoilu aina tarjolla, 1 piste. • Leirillä kolme kasvisateriaa/viikko, 1 piste. • Vegaaniruokavaihtoehto aina tarjolla, 2 pistettä. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Tarjotaan Yhteisessä pöydässä vaihtoehtona kasvisruokaa. - Kokoustarjoiluissa kasvisvaihtoehto. - Rippileirillä kolme kasvisateriaa. 			

<p>6.8 Kauden kasvikset</p> <p>Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Käytetään runsaasti perunaa ja porkkanaa, jotka ovat myös lähiruokaa. - Käytetään sesonkihedelmiä, kuten omenoita. - Hankitaan keittiöihin satokausikalenterit. 			
<p>6.9 Luomuruoka</p> <p>Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % on luomua, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kananmunat ovat 100% luomutuotteita. 			
<p>6.10 Vastuullinen kala</p> <p>Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seurakunta noudattaa WWF:n kalaoppaan suosituksia, 3 pistettä. • Seurakunta ostaa vain MSC- ja ASC-merkittyä kalaa, 1 piste. • Seurakunnan tapahtumissa on kalastus- ja kalankäsittelyopastusta, 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Tarkistetaan, että hankittava kala on MSC- tai ASC-merkittyä. 			
<p>6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus</p> <p>Seurakunta lähettää keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin. 1 piste/kurssi/henkilö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.

<ul style="list-style-type: none"> - Seurakunnalla ei ole pääkeittäjää. Keittiöt ovat suntioiden, diakonian, nuorisotyön ja ulkopuolisten toimijoiden yhteiskäytössä. - Keittiöissä toimijoille laaditaan selkeät toimintaohjeet energiatehokkaaseen työskentelyyn. 			
<p>6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä</p> <p>Seurakunta viestii ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. <u>Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.</u> 1 piste/viestintätapa, enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Ohjeistetaan ruokailijoita jätteiden lajitteluun ja välttämään ruokahävikkiä. - Viestitään ruokailijoille ruuan alkuperästä. - Opastetaan ruuan kunnioittamiseen ja hyviin pöytätapoihin. - Viestitään kristillisestä perinteestä, jossa paaston aikana on vältetty lihan syömistä. - Ohjeistetaan pitopalvelut seurakunnallisen ruokailun toimintatapoihin. 			
<p>6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat</p> <p>Seurakunta tekee vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja. 1 piste/vastuullinen hankinta, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Tehdään vastuullisuusharkinta liha-, kala- ja kasvisruokatuotteiden välillä. - Tehdään vastuullisuusharkinta lähiruuan, luomuruuan ja Reilun kaupan tuotteiden välillä. 			
<p>6.14 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		16	Auditoija täyttää.

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta</u> Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteriin. Seurakunta seuraa säännöllisesti energiankulutusta. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	30.10.2024	☒
<u>7.2 Kiinteistöstrategia</u> Kiinteistöstrategia on laadittu/päivitetty. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto. Minimikriteeri.	Kiinteistöstrategia	16.11.2022	☒
<u>7.3 Energiavastaava</u> Seurakunnan kiinteistöistä vastaavista henkilöistä yksi on nimetty energiavastaavaksi. Kirjoita energiavastaavan nimi alle. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	30.10.2024	☒
<ul style="list-style-type: none"> - Rakennusrekisteri Basis on käytössä. - Kirkkovaltuusto on hyväksynyt kiinteistöstrategian 16.11.2022. Kirkkoneuvosto käsittelee ja tarvittaessa päivittää sitä vuonna 2025. - Energiavastaavaksi on nimetty Risto Hinkkanen. 			

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>7.4 Tilojen käyttö</u></p> <p>Seurakunta nostaa tilojen käyttöastetta eri tavoin.</p> <p>Tilan käyttöasteen nosto 2-5 pistettä vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Tilasta luopuminen myymällä, vuokraamalla tai luopumalla vuokratilasta: 1 piste tilaa kohden, enintään 5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kiinteistöstrategian mukaisesti harkitaan luopumista Vanhasta Pappilasta, jolloin muiden tilojen käyttöasteen voisi olettaa nousevan. 			
<p><u>7.5 Uusiutuva energia</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa. Uusiutuvan energian osuus käytetystä sähköstä ja lämmöstä on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20-40 % - 2 pistettä • 41-60 % - 3 pistettä • 61-80 % - 4 pistettä • 81-100 % - 5 pistettä <p>Seurakunta myy uusiutuvilla energialähteillä tuotettua ylijäämäenergiaa muille käyttäjille. 1-2 pistettä.</p> <p>Seurakunta ostaa ympäristömerkittyä energiaa 1-3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on vaihtanut öljylämmitysjärjestelmän uusiutuviin energialähteisiin. 1-3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 13 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Oitin seurakuntatalon kaukolämpö tuotetaan biomassalla ja Hausjärven kirkossa on maalämpö täydennettynä sähköllä. - Kappelin lämmitys hoidetaan tällä hetkellä noin 65 prosenttisesti ilmalämpöpumpulla. - Ryttylän kirkkoon tulossa saneeraus jossa otetaan käyttöön maalämpö. - Virastorakennukseen ja varikon halliin hankitaan ilmalämpöpumput. 			
<p><u>7.6 Kiinteistöhuoltojärjestelmä</u></p> <p>Seurakunnalla on kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan kaikki huolto- ja ylläpitävät toimenpiteet. Toimivasta kiinteistöhuoltojärjestelmästä saa 5 pistettä.</p> <p>Kerro järjestelmästä lyhyesti.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.

<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki huoltotoimenpiteet kirjataan sähköiseen kiinteistökansioon jota ylläpitävät Kari Jokelainen ja Risto Hinkkanen. 			
<p>7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus</p> <p>Seurakunta on selvittänyt rakennustensa energiankulutuksen ja parantanut energiatehokkuutta.</p> <p>Luodaan valaistukselle, vedelle, lämmitykselle ja kiinteistön sähkönkulutukselle seurantajärjestelmä, 2-5 pistettä.</p> <p>Energiakatselmus tai sitä vastaava toimenpide, 2-10 pistettä.</p> <p>Muut toimet, enintään 10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 25 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	<p>Energiakatselmus ja mahdolliset muut liitteet</p>	7	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Energiankulutusta seurattu raporteista jotka on saatu energian jakelijoilta (sähkö ja kaukolämpö). - Kiinteistöjen valaistuksessa käytetään jatkossa vain led- polttimoita, missä se on mahdollista. Viraston, Kirkon ja hautausmaiden valaisinpylväisiin on jo vaihdettu LED- polttimot. - Pappilan ja viraston ilmastoinnit on saneerattu, Oitin seurakuntatalon lämmönvaihdin on uusittu, minkä ansiosta energian kulutus on pienentynyt arviolta 15%. Oitin seurakuntatalon ilmastoinnin poistoon asennetaan ohjauskello, jolla käyntiaikoja voidaan asettaa käytön mukaan. - Ryttylän kirkon lvi-investoinnilla korvataan fossiilinen öljylämmitys maalämmöllä. Investointi on hyväksytty talousohjelmaan vuosille 2025-2026. (Pisteet kohdassa 3.7.) - 2025 alkaen kiinteistökatselelmuksessa tehdään myös energiakatselmus. 			
<p>7.8. Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa</p> <p>Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta rakentamisessaan. 1-2 pistettä/kiertotaloustoimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Hautausmaalla hyödynnetty käytettyä kattopeltiä huoltorakennuksen rakentamisessa. 			
<p>7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito</p> <p>Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistöhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä. <u>Lue vinkkejä ympäristömyönteiseen puhtaanapitoon ja kiinteistöhoitoon</u>. 1 piste/toimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.

- Käytämme siivouksessa mikrokuitutuotteita.
- Käytämme vaihtoehtoisia siivousmenetelmiä: sitruunahappo, etikka, ruokasooda.
- Käytämme pääasiassa pesuainetiivisteitä (pienempi jätemäärä).
- Minimoimme haitalliset siivousaineet ja turhat desinfioinnit.
- Käytämme nihkeämenetelmiä.
- Siivoamme välillä ilman siivousaineita (kerrostumien esto, kemikaalikuorman vähentäminen).
- Käytämme pulloissa annostelukorkkeja 1 ml ja 2 ml.

<p><u>7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus</u></p> <p>Työntekijöille järjestetään rakentamiseen, kiinteistönhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvää koulutusta. 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kiinteistötyöntekijä käynyt Basis-koulutuksessa, suntiot ovat opiskelleet puhtaanapitoa ja kiinteistönhoitoa sution ammattitutkinnossa. - Kiinteistötyöntekijä on käynyt ympäristöturvallisuuteen ja kiinteistönhoitoon liittyvän kurssin. - Kunnossapitomestari ilmoittautuu vaarallisten aineiden käsittelyyn liittyvälle kurssille. 			
<p>7.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1-5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Haravointijätteet kompostoidaan ja käytetään viherrakentamisessa. - Lintupönttöjä tehty runsaasti. - On hankittu akkukäyttöisiä ympäristöhoitokoneita. - Kirkossa on maalämpö ja Oitin seurakuntatalossa on kaukolämpö seurakuntatalossa. - Talvihiekoitusshiekka annetaan soratien ylläpitoon 			

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
27	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Seurakunnan energiankulutus vähenee 30% ja muuttuu mahdollisimman paljon uusiutuvaksi. Tilojen käyttöaste nousee karsimalla kiinteistöjä. Kiinteistönhoitokulut vähenevät merkittävästi.

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma Seurakunta on laatinut tai päivittänyt hautausmaidensa hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon ylläpidon ympäristönäkökulmat. Minimikriteeri.	Hautausmaiden hoitosuunnitelma	Keväällä 2025	☒
8.2 Perennahoito Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille. Asiakkaille tarjotaan perennahoitoa. Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Talven 2025 lähteissä tarjouskirjeissä kerrotaan tarkemmin perennojen eduista.	☒

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi</u></p> <p>Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi on tehty. 1–5 pistettä.</p> <p>Inventointien perusteella kohteita on ennallistettu tai suojeltu. 1–3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Entinen kirkkoherra Erkki Lepistö on kerännyt hautamuistomerkkien ja hautojen kulttuurihistoriaa. Hän on kirjoittamassa muistiinpanonsa puhtaaksi, ja ne saadaan seurakunnan arkistoon muun kulttuurihistoriallisen aineiston lisäksi. - Olemme jatkaneet kulttuurihistoriallista inventointia etsimällä tietoa Hausjärven historia- kirjoista ja yksityisistä kokoelmista. - Läpikäytävän ulkoseinällä on entisöity hautamuistomerkki. 			
<p><u>8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi</u></p> <p>Kasvi- ja eläinlajisto on inventoitu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eläin- ja kasvilajien inventointi 2 pistettä. • Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatusta 1 piste. • Hyönteis- ja perhoskasvien kasvatusta 1 piste. • Vapaaehtoiset suojelukohdeet 1 piste. • Säännöllisesti hoidetut linnunpöntöt ja lepakkopöntöt 1 piste. • Hyönteishotellit ja lahopuut 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Työn ohessa kirjataan vihkoon hautausmaiden eläin- ja kasvilajit. - Monivuotisten kulttuuri- ja perinnekasvien osuutta lisätään kylvämällä. Hyönteis- ja perhoskasveja kylvetään olemassa oleville niityille. Myös uusia taimia istutetaan, esim. mäkimeiramia. - Linnunpönttöjä ja lepakkopönttöjä lisätään. Perustetaan myös muutama hyönteishotelli. 			
<p><u>8.5 Kevyemmän hoidon alueet</u></p> <p>Hautausmaille on perustettu kevyemmän hoidon alueita ja niitä ylläpidetään. 1–2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Vanhalla hautausmaalla on muurin vieressä luonnontilassa olevia alueita esim. varvikkoa ja niittyä. - Uusi hautausmaa on metsäinen, josta osa on koskematonta metsää. Hautojen keskelle on jätetty kunta- aluetta. - Kirkkopihalle on rajattu niittyalue. 			

<p>8.6 Monivuotiset kasvit</p> <p>Kesäkukat korvataan kotimaisilla perennoilla, pensailla ja puilla. Käytetään luonnonvaraisia kasveja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotimaiset perennat, pensaat ja puut kesäkukkien sijaan 1 piste. • Luonnonvaraisten kasvien käyttö 1 piste. <p>Yhteensä enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Yleisille istutusalueille istutetaan perennoja. Suositetaan myös pensaita, puita ja luonnonvaraisia kasveja. - Suositellaan hoitohauta-asiakkaille monivuotisia kasveja. 			
<p>8.7 Vieraslajien torjunta</p> <p>Seurakunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hävittää ne.</p> <p>Talkoot vieraslajien hävittämiseksi 1 piste/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kausityöntekijät tunnistavat hautausmailta ja pihoilta haitalliset vieraslajit ja hävittävät ne. - Järjestetään talkoita, joissa kitketään tunnistettuja vieraslajeja muualta seurakunnan mailta. - Pidetään huoli, ettei siementen mukana tule vieraslajeja. 			
<p>8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy</p> <p>Seurakunta pidättäytyy ympäristölle haitallisten aineiden käytöstä viheralueillaan. Seurakunta käyttää ympäristöystävällisiä lannoitteita ja menetelmiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myrkyttömien kasvinsuojeluaineiden ja menetelmien käyttö 1 piste. • Rikkaruohojen kitkeminen ja muu mekaaninen torjunta 1 piste. • Luonnonlannoitteiden käyttö 1 piste. • Hidasvaikutteisten lannoitteiden käyttö 1 piste. • Maa-analyysin mukaan lannoittaminen 1 piste. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Rikkaruohoja kitketään mekaanisesti käyttämällä haroja. - Kunnostetaan olemassa oleva rikkaruohopoltin eli liekitin. - Käytetään hidasvaikutteisia lannoitteita. 			

<p>8.9 Vedenkulutuksen pienentäminen</p> <p>Seurakunta on vähentänyt ostetun (vesijohto)veden käyttöä kastelussa. <u>Tutustu erilaisiin keinoihin vähentää talousveden käyttöä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Hautausmaalla kukat kastellaan omalla vedellä eli käytössä on oma kaivo. Mommilan hautausmaalla kasteluvesi saadaan omasta kaivosta. - Perennoja on istutettu ja tullaan suosimaan jatkossakin. - Kasvualustoja katetaan kuorikatteella. 			
<p>8.10 Koneiden ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta hankkii vähäpäästöisiä työkoneita. 1–2 pistettä.</p> <p>1 piste/työkone tai toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Seurakunta on hankkinut kolme akkukäyttöistä ruohonleikkuria ja kaksi akkukäyttöistä trimmeriä ja akkupuheltimeen. Pensasleikkuri on akkukäyttöinen. - Jatkossa hankitaan lisää akkukäyttöisiä koneita. 			
<p>8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. <u>Katso esimerkkejä tuhkaukseen liittyvistä ympäristöteoista.</u> 1–6 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Käytämme Hyvinkään seurakunnan Rauhannummen krematoriota, jossa on ajanmukaiset savukaasujen puhdistus- ja lämmöntalteenottolaitteet. - Uudella hautausmaalla on sirottelualue. 			
<p>8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot</p> <p>Viestitään hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Seurakunnalla on lainattava arkkualba. - Suositellaan ekologisia uurnia ja arkkuja, pyritään edistämään ekologisten kukkalaitteitten käyttöä. 			

<p>8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat</p> <p>Tiedotetaan ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. <u>Lue, mitä ympäristönäkökulmia hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen voi liittyä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Tiedotetaan ja kerrotaan perennojen hyödyistä ja suositellaan niitä. Istutuksissa ei käytetä haitallisesti leviäviä kasveja. - Tehdään opastaulu: Hautapaikan hoidon ympäristöohjeita (malli käsikirjan sivulla 137). - Lajitellaan maatuivat jätteet, muovit, metallit ja sekajätteet. - Suositellaan hautalyhtyjen käyttöä kertakäyttöisten kynttilöiden sijaan. - Uudella hautausmaalla on muualle haudattujen muistokivi. 			
<p>8.14 Hautakivien uusiokäyttö</p> <p>Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä. 1–3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Reunakiviä käytetään viherrakennuksessa. - Hautakiviä annetaan kiviliikkeille uudelleenkäyttöön. - Vanhalla hautausmaalla on kivipuisto ja sellaista suunnitellaan myös uudelle hautausmaalle. Kivipuisto hautakivi jatkaa olemassaoloaan lähes siinä tarkoituksessa, mihin se on hankittu. 			
<p>8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta hyödyntää hautausmaiden ympäristökasvatuksellisia arvoja. Onko seurakunta järjestänyt hautausmailla esimerkiksi talkoita, kiertokävelyjä tai ympäristötapahtumia? 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Keväällä ja syksyllä järjestetään kaikille avoimet haravointitalkoot hautausmailla ja kirkkopihassa. - Hausjärvisseura järjestää hautausmaalla kiertokävelyjä, oppaana toimii entinen kirkkoherramme Erkki Lepistö. - Rippikoulujen ohjelmaan kuuluu tutustumiskäyntejä hautausmaalle. 			
<p>8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus</p> <p>Henkilöstö osallistuu ympäristökoulutuksiin. 1 piste/koulutus/hlö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Audoitoija täyttää.

- Kausityöntekijä Katja Juottonen on suorittanut ympäristötutkinnon. Osa työntekijöistä on suorittanut kasvinsuojelututkinnon.
- Tutustumme alan koulutustarjontaan ja henkilökunta perehdytään ympäristöohjeisiin.

<p>8.17 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita hautausmaita ja viheralueita koskevia ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Haravointijätteet kompostoidaan ja kompostoitunut multa käytetään viherrakentamisessa. 			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		37	Audoitoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>9.1 Metsäsuunnitelma</u> Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, ja sen tiedot viedään Basikseen. Minimikriteeri.	Metsäsuunnitelma	9.7.2017	☒
<u>9.2 Metsien sertifiointi</u> Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan. Minimikriteeri.	Sertifikaatti	24.5.2000	☒

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>9.3 METSO-ohjelma</u></p> <p>Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty.</p> <p>METSO-kartoituksen tekeminen, 2 pistettä.</p> <p>METSO-ohjelmaan liitettävästä kohteesta saa pisteitä alueen laajuuden mukaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0–10 hehtaaria – 2 pistettä • yli 10 hehtaaria – 5 pistettä <p>Yhteensä enintään 7 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
<p>- Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty. METSO- ohjelmaan kriteerit täyttäviä metsiä on noin 1,2 hehtaaria.</p>			
<p><u>9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojeleminen</u></p> <p>Seurakunta suojelee vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkkejä tai luonnonsuojelualueita. 1–10 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
<p>- Kirkkoneuvosto päätti v. 2023, että Pietilän palstalle kirkonkylällä jätetään omaehtoisesti suojelemaan noin 1,2 hehtaarin alue. Se on rehevää, lehtomaista metsää ja puusto on ollut jo pidempään käsittelemättömänä. Tämän alueen vaikuttavuutta lisää, että siihen rajoittuu puustoltaan iäkästä yhteismetsää suunnilleen samankokoinen alue. Sen hakkuu on hyvin epätodennäköistä.</p> <p>- Vanhan Pappilan takana on myös luonnollinen suojeltava kohde kuivatun Hausjärven alueella. Se ala on niin märkä, että siinä ei puun korjuu onnistu. Pinta-ala noin 3,3 ha.</p> <p>- Metsäsuunnitelman yhteydessä selvitetään, onko seurakunnan metsissä lisää suojeltavia luontokohteita.</p>			
<p><u>9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta</u></p> <p>Seurakunta on siirtänyt hakkuut pesimäkauden ulkopuolelle, ja asia on kirjattu metsäsuunnitelmaan. 2 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p><u>9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen</u></p> <p>Metsän kestävyttä ja monimuotoisuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä/menetelmä, enintään 10 pistettä.</p> <p>Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito (jatkuva kasvatus), 1–10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.

<p>Monimuotoisuustavoitteet metsäsuunnitelmassa, hoitotahto tai WWF:n metsänhoito-opas metsänhoidon perustana, 2 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 20 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> - Männyn siemenpuita on jätetty korjaamatta taimikoitten päältä metsän monimuotoisuuden ja maiseman vuoksi. - Metsänhoitosuunnitelmassa huomioidaan jatkuvan kasvatuksen mahdollisuus siihen sopivalla loholla. - Kirkkoneuvosto päätti v. 2023, että Pietilän palstalle kirkonkylällä jätetään omaehtoisesti suojeluun noin 1,2 hehtaarin alue. Se on rehevää, lehtomaista metsää ja puusto on ollut jo pidempään käsittelemättömänä. Tämän alueen vaikuttavuutta lisää, että siihen rajoittuu puustoltaan iäkästä yhteismetsää suunnilleen samankokoinen alue. Sen hakkuu on hyvin epätodennäköistä. - Vanhan Pappilan takana on myös luonnollinen suojeltava kohde kuivatun Hausjärven alueella. Se ala on niin märkä, että siinä ei puun korjuu onnistu. Pinta-ala noin 3,3 ha. 			
<p><u>9.7 Lajien suojelutoimenpiteet</u></p> <p>Lajien monimuotoisuutta vaalivista toimenpiteistä ja niistä viestimisestä 2 pistettä/toimenpide/alue, enintään 6 pistettä. <u>Katso esimerkkejä toimenpiteistä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Audittoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Hakkuissa jätetään puita maahan lahoamaan, lisäksi tehdään tekopökelöitä. Suositetaan riistatiheiköitä ja säilytetään suuria haapapuita. - Hakkuiden suunnittelussa huomioidaan lintujen pesimäajat niin, että hakkuita ei tehdä pesimäaikaan. Tämä kirjataan metsäsuunnitelmaan. - Valkjärven rannalla sijaitsevalle Tervaniemen palstalle jätetään tulevaisuudessa hakkuissa rantaan suojavaivähykkeeksi vähintään puuston pituus. 			
<p><u>9.8 Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen</u></p> <p>Metsien ennallistaminen muun muassa kulotuksen, pienaukkojen ja lahoppuun synnyttämisen avulla.</p> <p>Soiden ominaispiirteitä ja lajistoa voidaan palauttaa tukkimalla suo-ojia ja poistamalla alun perin avoimilta soilta ojituksen jälkeen kasvanut puusto.</p> <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Audittoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Pappilan vieressä on 1800-luvulta alkaen kuivattu Hausjärvi, jossa seurakunnalla on soistunutta maata ja veden vaivaamaa pikkupuustoa. Selvitetään alueen kunnostusta kosteikkona. 			

<p>9.9 Vesistöt</p> <p>Parannetaan seurakunnan alueella olevien vesistöjen kuntoa. <u>Katso käsikirjasta erilaisia toimia, joiden avulla vesistöjen kunnosta voidaan huolehtia.</u> 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Seurakunnalla on ainoastaan järvenrantaan rajoittuva metsäpalsta, josta ei ole laskuojia järveen. - Valvotaan, ettei palstalla ole Valkjärven kuntoa uhkaavaa toimintaa. 			
<p>9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut</p> <p>Seurakunta on laskenut alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut.</p> <p>Seurakunnan metsien tilan seuraaminen hiilivarastoina ja -nieluinä, 2–5 pistettä.</p> <p>Hiilinielut ja -varastot kasvavat laskennallisesti, 2–10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Laskelman voi myös laittaa liitteeksi.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi.</u></p>	Laskelma seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Nykyinen metsänhoitosuunnitelma on vuoteen 2026 asti. Aikaistetaan uuden suunnitelman teko vuodelle 2025, ja tilataan siinä yhteydessä hiililaselaskelma. 			
<p>9.11 Ekosysteempipalvelujen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. <u>Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa.</u> Tässä osiossa mainituista tai niitä vastaavista muista toimista sekä niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p><u>Ympäristökasvatus-osiossa</u> saa pisteitä ympäristökasvatukseen liittyvistä toimista.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Valkjärven palstan ranta-aluetta on hyödynnetty muunmuassa partiolaisten toiminnassa. - Pappilan piha-alueella Nuku yö ulkona- tapahtuma elokuussa. 			

<p>9.12 Viljelymaat</p> <p>Seurakunta edistää hiiltä sitovia toimenpiteitä viljelyssään tai vuokraamallaan pelloilla (sopimus vuokralaisen kanssa). 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Audoitoija täyttää.
<p>- Osa seurakunnan vuokraamista pelloista on tällä hetkellä omaehtoisessa luomuviljelyssä.</p>			
<p>9.13 Metsäkoulutus</p> <p>Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta. Mitä metsäaiheisia koulutuksia työntekijöille ja/tai luottamushenkilöille on järjestetty? 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Audoitoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Seurakunnan puutarhuri on kouluttautumassa kurssilla, jossa opiskellaan mm. puiden kunnon seurantaan- ja kuntoarviointiin, puiden vauriot, lahottajat, patogeenit. - Lisäksi jatkokoulutus, jossa koulutetaan muun muassa taimilaadut, istutus, tehohoito, dokumentointi ja rekisteröinti. - Jatkokoulutuksessa koulutetaan myös puiden leikkaamista ja yleistä työturvallisuutta. 			
<p>9.14 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita kestäväään metsänhoitoon tai -käyttöön liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Audoitoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
Seurakunnan pisteet yht.			Audoitoijan pisteet yht.
27			Audoitoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
10.1 Matkustussääntö Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.	Matkustussääntö tai vastaava ohje	30.9.2025	☐

Pisteet: Liikenne (luku 10)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen</u></p> <p>Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Työyhteisössä suositaan kimppakyytejä. - Leirit järjestetään lähialueella. - Kulkemisien, ajoreittien ja aikataulujen ennakointi. - Kiinteistöhuollolla on ajoneuvo ja perävaunu yhteiskäytössä. 			
<p><u>10.3 Kevyen liikenteen lisääminen</u></p> <p>Seurakunta edistää toimillaan kevyen liikenteen käyttöä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Kunnolliset sosiaalitilat, kuten suihkut sekä vaatteiden vaihto- ja kuivaustilat tukevat kevyen liikenteen käyttöä. Parannetaan nykyisiä tiloja. - Hankitaan polkupyöriä lähiliikenteeseen Oittiin ja Kirkonkylälle. 			
<p><u>10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen</u></p> <p>Seurakunta edistää julkisen liikenteen hyödyntämistä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Pidemmällä koulutus- ja virkamatkoilla käytetään julkista liikennettä. 			
<p><u>10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys</u></p> <p>Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan. 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.

<ul style="list-style-type: none"> - Sähköautojen latauspisteiden asentaminen 3 kpl/vuosi, taloussuunnitelmassa kolme vuotta eteenpäin v. 2025-2027. 			
10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat Seurakunta osallistuu tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään. Seurakunta järjestää oman tempauksen. 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Helatorstain Pyöräilypyhiinvaellus 29.5.2025 klo 12-17. 			
10.7 Taloudellinen ajotapa Seurakunta järjestää taloudellisen ajotavan koulutusta. 1–2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Järjestetään seurakuntalaisille koulutustapahtuma, johon kutsutaan asiantunteva luennoitsija. 			
10.8 Muut toimenpiteet Seurakunta tekee muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä. Viestintä 1–5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<ul style="list-style-type: none"> - Tilattavat kuljetukset messuihin ja muihin tapahtumiin. Verkosto on perustettu ja käytössä. - Kuljetaan kimpakyydein eri seurakunnan tapahtumiin. 			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		13	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Oman katselmoinnin kokonaispisteet: 190.